

Møte fredag den 22. mars kl. 10.10

President: Inge Lønning

Dagsorden (nr. 68):

1. Forslag fra stortingsrepresentant Inge Ryan på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 8. mars 2002 (jf. Innst. O. nr. 32):

«Stortinget ber Regjeringen om å foreslå en ordning utenfor jordbruksavtalen som innebærer at eventuelle merkostnader for bonden i forbindelse med inngrep som veterinær foretar under overgangsperioder, skal dekkes av statskassen.»

2. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 19. mars 2002 (jf. Innst. O. nr. 39):

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å øke tilretteleggingstilskuddet utover de foreslåtte 250 kroner slik at tilskuddet blir mer i samsvar med de reelle kostnadene en slik tilrettelegging medfører for den enkelte arbeidsgiver.»

3. Interpellasjon fra representanten Bjarne Håkon Hanssen til sosialministeren:

«Stortinget vedtok i 1997 en omfattende eldrereform. Der la en særlig vekt på behovet for å bygge en rekke nye omsorgsboliger og sykehjemsplasser samt bedre tjenester. Regjeringen har signalisert at den vil legge fram en egen sak for Stortinget i løpet av året om slutføring av eldreformen av 1997. Eldreformen av 1997 har ført til en nødvendig opprustning av eldresektoren, og det er viktig at denne sikres en god slutføring. Fra flere hold pekes det imidlertid nå på behovet for å gå videre med nye reformer i eldreomsorgen, først og fremst rettet mot kvalitet og innhold. Media har i den senere tid bl.a. fokusert på tema som omsorg i livets slutfase og underernæring blant eldre. Mange eldre føler seg umyndiggjort i sitt møte med omsorgen. Jeg er klar over at det er store variasjoner i forhold til eldreomsorgens innhold og kvalitet.

Mener statsråden det nå er behov for en kvalitetsreform i norsk eldreomsorg?»

4. Referat

Presidenten: Representanten Inga Marte Thorkildsen vil fremsette et privat forslag.

Inga Marte Thorkildsen (SV): På vegne av meg selv, Olav Gunnar Ballo, Anne Helen Rui og Bjarne Håkon Hanssen har jeg den glede å fremme et Dokument nr. 8-forslag om endringer av regelverket slik at rusede personer som er til fare for seg selv, sikres medisinsk vurdering, eventuelt medisinsk behandling eller overvåking.

Presidenten: Representanten Morten Ørsal Johansen vil fremsette et privat forslag.

Morten Ørsal Johansen (FrP): På vegne av Kenneth Svendsen, Øyvind Korsberg og meg selv vil jeg

fremme forslag om å ettergi deler av utestående fordringer til Oslo Lufthavn A/S.

Presidenten: Representanten Ola D. Gløtvold vil fremsette et privat forslag.

Ola D. Gløtvold (Sp): På vegne av representantene Eli Sollied Øveraas, Sigbjørn Molvik og meg selv skal jeg få framsette forslag om åpenhet i saksbehandlingen i de regionale helseforetakene.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1

Forslag fra stortingsrepresentant Inge Ryan på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 8. mars 2002 (jf. Innst. O. nr. 32):

«Stortinget ber Regjeringen om å foreslå en ordning utenfor jordbruksavtalen som innebærer at eventuelle merkostnader for bonden i forbindelse med inngrep som veterinær foretar under overgangsperioder, skal dekkes av statskassen.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2119)

Sak nr. 2

Forslag oversendt fra Odelstingets møte 19. mars 2002 (jf. Innst. O. nr. 39):

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å øke tilretteleggingstilskuddet utover de foreslåtte 250 kroner slik at tilskuddet blir mer i samsvar med de reelle kostnadene en slik tilrettelegging medfører for den enkelte arbeidsgiver.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 2119)

Sak nr. 3

Interpellasjon fra representanten Bjarne Håkon Hanssen til sosialministeren:

«Stortinget vedtok i 1997 en omfattende eldrereform. Der la en særlig vekt på behovet for å bygge en rekke nye omsorgsboliger og sykehjemsplasser samt bedre tjenester. Regjeringen har signalisert at den vil legge fram en egen sak for Stortinget i løpet av året om slutføring av eldreformen av 1997. Eldreformen av 1997 har ført til en nødvendig opprustning av eldresektoren, og det er viktig at denne sikres en god slutføring. Fra flere hold pekes det imidlertid nå på behovet for å gå videre med nye reformer i eldreomsorgen, først og fremst rettet mot kvalitet og innhold. Media har i den senere tid bl.a. fokusert på tema som omsorg i livets slutfase og underernæring blant eldre. Mange eldre føler seg umyndiggjort i sitt

møte med omsorgen. Jeg er klar over at det er store variasjoner i forhold til eldreomsorgens innhold og kvalitet.

Mener statsråden det nå er behov for en kvalitetsreform i norsk eldreomsorg?»

Bjarne Håkon Hanssen (A): I løpet av våren skal Stortinget behandle en stortingsmelding om eldreomsorgen. Regjeringen har sagt at den vil legge fram en melding som oppsummerer effekten av den eldresatsingen som Stortinget vedtok i 1997. Regjeringen har også sagt at stortingsmeldingen skal vende blikket fremover. Regjeringens beslutning om å legge fram en egen stortingsmelding om situasjonen i eldreomsorgen er klart i tråd med Stortingets ønsker.

En god og verdig eldreomsorg er et grunnleggende velferdsgode. Mange eldre opplever fortsatt uverdige tilbud i eldreomsorgen. Det er uverdige for Norge. Derfor er vårens behandling av den nye stortingsmeldingen om eldreomsorgen svært viktig. Denne interpellasjonen har som målsetting å involvere Stortinget i en debatt allerede i forkant av at Regjeringen fullfører sin melding. Interpellasjonen kan derfor også forstås som et initiativ til et bredt samarbeid i Stortinget for å gjøre noe for dem som i dag ikke får det tilbud de fortjener, og selvfølgelig: sikre alle dem som etter hvert vil få behov for eldreomsorgstjenester, god kvalitet.

Fra mange hold påstås det at eldresatsingen som ble vedtatt i 1997, har vært mislykket. Arbeiderpartiet er ikke enig i det. Jeg har den siste tiden hatt gleden av å reise rundt til mange steder i landet, og jeg har i den forbindelse besøkt og sett mange nye omsorgsboliger og sykehjem som er realisert gjennom eldreplanen av 1997. Det har vært inspirerende. Mange eldre har fått en vesentlig forbedret livskvalitet som følge av tiltak iverksatt i kjølvanen av eldreplanen.

Kommunene er blitt kraftig kritisert for at de i for sterk grad har satsset på bygging av omsorgsboliger og i for liten grad har stått på for å bygge et tilstrekkelig antall sykehjemsplasser. Jeg er enig i at det er behov for flere sykehjemsplasser, men jeg mener at kritikken mot kommunene for at de har bygd et betydelig antall omsorgsboliger, er overdrevet. For det første mener jeg oppriktig at kommunene langt på vei har fulgt sterke politiske signaler om å satse på omsorgsboliger. Dessuten er det uten tvil mange som gjennom omsorgsboligen og hjemmetjenesten har fått et så godt tilbud at de ikke har behov for en sykehjemsplass. Det er klart feil å hevde at omsorgsboligene gjennomgående har bommet på målgruppen.

Samtidig mener jeg at man etter hvert har grunnlag for å hevde at omsorgsboligene ofte ikke egner seg til å gi tilbud om heldøgns pleie og omsorg. Ut fra det kan man konstatere at en hovedoppgave for Regjeringen i den kommende stortingsmeldingen blir å skissere hvordan de kommunene som fortsatt har for få sykehjemsplasser, kan få dette behovet dekket på en slik måte at de ikke diskrimineres i forhold til de kommuner som allerede har gjennomført utbyggingen. Jeg forutsetter altså at vårens stortingsbehandling skal ende opp med en klar strategi

for å sikre alle kommuner det antall heldøgns omsorgsplasser de trenger for å tilfredsstille normen, som tilsier en dekningsgrad på 25 pst. av alle innbyggere over 80 år. I praksis gjelder dette særlig bygging av sykehjemsplasser.

Men eldreomsorgen er ikke god selv om bygningene er gode. Det må nå tas initiativ til en ny satsing i eldreomsorgen. Vi må nå sørge for en eldreomsorg som er faglig god for alle. Rapporter viser at for mange eldre i dag ikke får dekket grunnleggende velferdsgoder. Stortinget må forplikte seg selv på at dette ikke kan fortsette. Spørsmålet blir: Hvordan skal vil gå fram for å få det til?

Jeg tror en grunnleggende erkjennelse er viktig: Kommunen tilbyr ikke en dårlig eldreomsorg fordi kommunepolitikere mangler det samme sterke sosiale engasjement som vi i denne sal har. Skal eldreomsorgen gjennomgående styrkes, må også kommunenes økonomiske evne til å gi denne omsorgen styrkes, fordi: Økt kvalitet i eldreomsorgen henger nøye sammen med det antall fagpersoner som til enhver tid jobber i omsorgen.

Jeg har sett at sosialministeren vurderer å forsterke kvalitetsforskriften. Jeg vil ikke motsette meg det dersom sosialministeren på en troverdig måte gjør rede for hvordan kommunene skal settes i stand til å oppfylle forskriften. Men hvis forskriften skal brukes til å tyne kommunal prioriteringsfortvilelse ytterligere, kan ikke sosialministeren påregne Arbeiderpartiets støtte.

En offensiv invitt til samarbeid med Kommune-Norge kan også danne grunnlaget for å innføre en kvalitetsforskrift i den hjemmebaserte omsorgen, og i tillegg også danne grunnlag for at Helsetilsynet gis adgang til å sette makt bak sine tilsyn.

Mange tar til orde for å innføre en minstestandard for bemanning i eldreomsorgen. Jeg mener også at dette kan være et hensiktsmessig forslag, men heller ikke det innført i «krig» med kommunene. Derfor vil jeg veldig klart utfordre sosialministeren på følgende: Hvordan vil hun og Regjeringen involvere kommunesektoren i det arbeidet hun nå skal gjøre med den kommende stortingsmeldingen om eldreomsorgen?

Vi vet at tiden som kommer, er preget av at vi får stadig flere eldre, og vi får stadig flere eldre. Mange av disse vil få behov for en faglig god eldreomsorg. En faglig god eldreomsorg trenger fagfolk. Vi står overfor en formidabel rekrutteringsutfordring. Rekruttering har nøye sammenheng med lønns- og arbeidsforhold. Uten bedre lønns- og arbeidsforhold enn det vi i dag finner i eldreomsorgen, vil vi ikke lykkes.

Det må settes en faglig standard. I Oslo får man ikke lov til å kjøre drosje uten å ha kvalifisert seg ved å ta «drosjelappen». Men i Oslos eldreomsorg kan man begynne på dagen. Derfor må den kommende stortingsmeldingen behandle rekrutteringsutfordringen grundig. Hva skal være vår strategi for å heve statusen til eldreomsorgen som arbeidsplass? Jeg tror ikke vi kan lykkes uten en fremtid preget av ansatte som ofte kan si til seg selv: Jeg gjør en viktig jobb, jeg kan mitt fag og vet hva jeg gjør. Jeg står inne for det faglige innholdet i det vi gjør – og,

kanskje viktigst av alt: Mitt arbeid verdsettes av samfunnet. Vi er dessverre langt unna en slik virkelighet i dag.

Med fare for å virke pompøs vil jeg si at kvaliteten på ethvert samfunn egentlig kan måles gjennom samfunnets evne til å gi sine eldre en omsorg preget av verdighet. Derfor er den politiske fokusering på kvalitet, innhold og etikk i eldreomsorgen grunnleggende. Det er derfor jeg også stiller følgende spørsmål til sosialministeren: Hva kan vi gjøre for å øke kvaliteten i norsk eldreomsorg? Trenger vi rett og slett en kvalitetsreform?

Statsråd Ingjerd Schou: Ja, det er behov for en kvalitetsreform i norsk eldreomsorg, og Regjeringen er allerede i full gang med dette arbeidet. Utgangspunktet for kvalitetsarbeidet må være enkeltmennesket, at eldre som trenger hjelp, får et tilbud, at hjelpen er tilpasset den enkeltes pleie- og omsorgsbehov, og at hjelpen ivaretar hensynet til den enkeltes personlige integritet og verdighet.

Vi er i ferd med å fullføre Handlingsplanen for eldreomsorgen. Eldreplanen har bidratt til å bedre de bygningsmessige forutsetningene for en bedre eldreomsorg. Sykehjemmene gjennomgår en betydelig standardheving, noe som er nødvendig for å sikre bedre boforhold for de eldre – som enerom med eget bad og bedre arbeidsforhold for de ansatte.

Vi vet at bygningsmessige forhold påvirker kvaliteten. En fersk rapport fra SINTEF viser at nye måter å bygge på, med mindre bogrupper, gir mer nærhet mellom beboer og pleier, og at både beboere og pårørende opplever dette som en kvalitetsheving. Utfordringen nå blir å fylle de nye sykehjemmene og omsorgsboligene med tjenester av høy kvalitet. Stortinget får snart en stortingsmelding om fullføring av eldreplanen. Jeg vil i denne også redegjøre for det videre arbeidet for bedre kvalitet i tjenestene, og tar sikte på neste år å legge frem en egen melding om innhold og kvalitet i eldreomsorgen.

Kommunene har ansvaret for å sørge for at mennesker som trenger det, får tilbud om pleie- og omsorgstjenester, og at disse holder god kvalitet. Staten gir kommunene et rammeverk gjennom lover og forskrifter, og står gjennom fylkeslegene for tilsynet med tjenestene.

Vi har i dag en kvalitetsforskrift som gjelder sykehjem, og som stiller krav om at kommunene skal etablere systemer som sikrer at brukerne av pleie- og omsorgstjenester får tilfredsstillende grunnleggende behov. For tjenester som er regulert av sosialtjenesteloven, som omsorgsboliger og hjemmetjenester, er det ikke forskrift, men retningslinjer. Forskriften og retningslinjene gjelder krav til kvalitetssystemer. I tillegg er det en mer uforpliktende veileder om krav til innholdet i selve tjenestene. Dette er uryddig for både kommunene og brukerne. Jeg vil utarbeide en samlet kvalitetsforskrift for å tydeliggjøre for kommunene og brukerne hvilke krav som bør stilles til innholdet i tjenestene, enten kommunen yter disse selv eller bestiller dem av andre. Klare kvalitetsstandarder som forplikter kommunene, er viktig ikke minst for å sikre et godt tilbud til de pasientene som ikke selv er i stand til å ta vare på sine egne interesser.

Vi ser også at mange kommuner sliter med å oppfylle kravene til god saksbehandling, og at dette kan gå på rettssikkerheten løs for brukerne. For å bidra til å bedre kommunenes saksbehandlingsrutiner har vi fått utarbeidet en saksbehandlingsveileder for pleie- og omsorgstjenesten som beskriver kravene til god saksbehandling på en enkel og oversiktlig måte. Sosial- og helsedirektoratet vil følge opp dette videre.

Jeg vil styrke tilsynsmyndigheten. Fra 1. januar 2003 vil Statens helsetilsyn få det overordnede tilsynsansvar også for sosialtjenestene, som representerer en stor del av eldreomsorgen. Fra samme tidspunkt vil det også iverksettes utvidet tilsyn med tjenester som etter sosialtjenesteloven ytes utenfor institusjon.

Tilsyn virker og gir resultater. Regelen er at kommuner retter opp mangler og avvik som tilsynsmyndighetene peker på, slik at tjenestene endrer seg til det beste for brukeren. Men så er det dessverre også enkelte tilfeller hvor kommunene ikke retter seg etter tilsynet. Da er det viktig at tilsynet kan følge opp, og jeg ser nå på hvilke virkemidler tilsynet skal disponere, og om tilsynet også bør ha adgang til f.eks. å ilegge bøter i tilfeller hvor pålegg ikke blir fulgt opp. Jeg ser også på hvordan tilsynet skal skje, og har overfor Helsetilsynet tatt opp behovet for at man i større grad også fører uanmeldte tilsyn.

Som en del av tilsynsvirksomheten gjennomfører Helsetilsynet undersøkelser som gir verdifull kunnskap for utviklingen av bedre tjenester. Helsetilsynet har nettopp gitt ut en rapport om fylkeslegenes tilsyn med helse-tjenester til aldersdemente, som på tross av god kvalitet og omfattende tiltak i mange kommuner avdekker alvorlig svikt i tilbudet til demente. Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens har også nylig gjennomført en kartlegging som viser at rettssikkerheten til denne gruppen ikke er godt nok ivaretatt. Denne problemstillingen har blitt diskutert i hvert fall gjennom hele 1990-tallet, og jeg mener det er på høy tid at behovet for lovregulering blir imøtekommet. Jeg vil derfor i løpet av våren sende ut på høring et omfattende forslag til lovregulering av bruk av tvang og andre tiltak uten samtykke i tjenestene for personer med demens. Målet er å forebygge og begrense bruken av tvang i omsorgen for demente. Samtidig må vi sørge for at tvangstiltak som er nødvendige ut fra faglige og etiske vurderinger for å sikre demente nødvendig pleie og omsorg og hindre at de utsetter seg selv eller andre for skade, er lovregulert. Det er også behov for tiltak som kan sikre tilstrekkelig faglig utredning og diagnostisering av demens.

Der det benyttes tvang i tjenesteytingen, spiller kunnskap en sentral rolle. Internasjonale studier viser at opplæring av personell i tilrettelegging for minst mulig bruk av tvang og i etikk og lovverk reduserer bruken av fysiske tvangstiltak betraktelig. Men det er også slik at engasjement og evne til å vise respekt overfor andre mennesker må gå hånd i hånd med den faglige kompetansen til tjenesteutøverne. Mitt mål er å styrke andelen personell med fagutdanning og å prioritere videreutdanning av personell og tiltak overfor ufaglærte.

Vi kan sammenlikne to sykehjem med samme økonomiske driftsbetingelser og likeverdige lokaler og likevel se at kvaliteten på tilbudet til den enkelte er høyere på det ene sykehjemmet enn på det andre. Hvorfor? – Fordi kvalitet også handler om god ledelse, kompetanse, holdninger og organisering. Tilstrekkelige økonomiske ressurser er en selvsagt forutsetning for kvalitet, men det er flere forhold som må styrkes for å bedre kvaliteten.

Derfor vil jeg satse på kvalitetsutvikling og ledelse innenfor helse- og sosialtjenestene. God ledelse er av sentral betydning også for å bidra til utvikling av arbeidsforhold og arbeidsbetingelser som gjør at ansatte ønsker å bli værende på arbeidsplassen, og at andre arbeidstakere ønsker seg dit. Dette gir igjen bedre kvalitet for brukerne. I en rapport fra konsulentfirmaet Agenda fremheves det at god ledelse og godt arbeidsmiljø kan være avgjørende for å kunne levere gode tjenester på en kostnadseffektiv måte.

Kvalitet handler også om å bli tilbudt tjenester på et riktig nivå. Samarbeidet mellom sykehusene og kommunene må fungere slik at utskrivningsklare pasienter med omsorgsbehov blir skrevet ut fra sykehusene og tatt hånd om av pleie- og omsorgstjenestene i kommunene. Departementet arbeider nå med å endre forskriften om kommunal betaling for ferdigbehandlede pasienter med sikte på å stimulere til bedre samarbeid.

For å oppnå målet om en enklere og bedre eldreomsorg må vi også se på lovverket som styrer sektoren. Det er et mål for meg at regelverket sikrer helhetlige tjenester gjennom felles prioriteringer og mål for både helse- og sosialtjenestene. Jeg ønsker at regelverket for tjenestene skal være enkelt å forstå for brukerne og enkelt å praktisere for kommunene. Dagens system med ett lovverk for helsetjenestene og et annet lovverk for sosialtjenestene gjør det vanskelig for brukerne å orientere seg om sine rettigheter og utøve rettighetene sine gjennom klageordningene.

Gjennom organiseringen av den sentrale sosial- og helseforvaltning har vi tatt første skritt på veien til like regler for saksbehandling, klage og tilsyn. Det er nødvendig å styrke kvaliteten på saksbehandlingen i kommunene. Felles regelverk kombinert med økt opplæring vil være viktige bidrag. Dette arbeidet vil bli fulgt opp videre ved at vi, som nevnt, får et felles tilsynssystem for pleie- og omsorgstjenester etter kommunehelsetjenesteloven og sosialtjenesteloven fra 1. januar 2003. Jeg vil også arbeide for at vi skal få like klageregler på dette feltet, slik at brukeren aldri skal være i tvil om hva man kan klage på og hvor man skal henvende seg med sin klage.

Vi må tilby gjennomgående og helhetlige tjenester av god kvalitet til alle eldre, enten de bor på sykehjem, aldershjem, i egen opprinnelig bolig eller omsorgsbolig. Det skal være brukerens behov og ikke bosted som skal bestemme hvilke tjenester som skal gis og hvilket regelverk som skal gjelde. Målet må derfor være at like tjenester reguleres på samme måte enten man bor på sykehjem eller i eget hjem.

Jeg vil også gå gjennom dagens regelverk for finansierings- og brukerbetalingsordninger med kritiske øyne.

Det er f.eks. store forskjeller i brukerbetalingsordninger mellom institusjoner og omsorgsboliger selv der samme type tjenester ytes. Det må være et mål at vi skal ha brukerbetalingsordninger som er forståelige for brukere og pårørende, som oppleves som rettferdige. Det kan være vanskelig for brukerne å forstå at det skal være to så tolt forskjellige egenbetalingsordninger der det ytes like tjenester.

Bjarne Håkon Hanssen (A): La meg først få lov til å takke for svaret.

Jeg står her med Helsetilsynets tilsynsmelding for 2001, altså den siste tilsynsmeldingen. På side 6 rapporterer man om et felles tilsyn med helsetilbudet til eldre i Buskerud, og i ingressen heter det:

«Til tross for lang tid til å rette opp feil og mangler, viser et tilsyn fra Buskerud utilfredsstillende forhold for mange eldre. Ofte får de ikke legge seg og stå opp når de selv vil.»

Dette er et lite eksempel fra en melding der man kunne trukket fram flere eksempler.

Jeg syns at et kjernesporsmål vi nå står overfor i debatten, er hvorfor dette skjer. Hvorfor får vi en slik tilsynsmelding for 2001 etter at eldresatsingen som ble vedtatt i 1997, har vært i gang i flere år? Hvorfor skjer det som skjer f.eks. i Buskerud? – Og jeg tror ikke Buskerud skiller seg ut. Er det mangel på vilje, eller er det mangel på evne i Kommune-Norge? Det syns jeg er et kjernepunkt i debatten som vi må ta stilling til i tiden som kommer.

Jeg er enig med sosialministeren i at dette ikke bare handler om penger. Dette handler om mangel på ledelse, mangel på kompetanse og mangel på holdninger. Men det handler også om mangel på penger. Når en hjelpepleier går alene på nattskift med ansvar for 20–30 beboere, hvorav flere er i ferd med å dø, kan man ikke si at problemet er mangel på ledelse. Problemet er mangel på folk. Skal man få flere folk til å jobbe i slike situasjoner, må kommunene ha sterkere økonomisk ryggrad til å ansette flere og til å få rekruttert rett faglig kompetanse. Omsorg i livets slutfase handler f.eks. om tid til å sette seg ned.

Derfor tror jeg det blir et skjæringspunkt når Regjeringen kommer med stortingsmeldingen om eldreomsorgen, om Regjeringen evner å koble behovet for kompetanse, ledelse, holdninger osv., med å imøtekomme det jeg tror er Stortingets vilje, og signalisere at dette også handler om å fortsette den sterke satsingen som har vært på kommuneøkonomien for å nå grunnleggende mål i eldreomsorgen.

Statsråd Ingjerd Schou: Jeg er veldig glad for denne interpellasjonen – jeg klarer ikke å legge skjul på det – for det synliggjør og viser at det er flere enn Regjeringen som er opptatt av eldreomsorgen og kvaliteten på den.

Spørsmålene er: Hvorfor skjer det likevel brudd? Hvorfor er det uverdighet innenfor eldreomsorgen? Jeg tror at svaret er sammensatt og vanskelig, og samtidig har jeg lyst til å si at det er ikke – som representanten

Hanssen også nevnte – slik at penger eller antall hender alene er svaret.

Kommune-Norge har i utgangspunktet de samme rammebetingelsene, og de aller fleste kommuner i vårt land har en god og verdig omsorg. Vi ser også at tilsynet faktisk fungerer når det avdekkes at det er brudd og at man gir pålegg. Det er kommunene som har driftsansvaret, men samtidig er det viktig at vi sentralt sørger for rammebetingelsene både når det gjelder lovverk og tilsynsmyndigheter, og også legger forholdene til rette for rekruttering. Min alvorlige bekymring for tiden er at vi får så mye negativ fokusering på eldreomsorgen – til tross for de veldig mange gode eksemplene – at det bidrar til at rekrutteringen svekkes. Vi har en egen plan som går på rekruttering i forhold til helse- og sosialpersonell. Vi har en kampanje gående, og vi kommer til å fortsette å arbeide og se på den. Vi kommer også til å ha et nært samarbeid med de berørte og involvere dem i det videre arbeidet, både brukerorganisasjonene, fagorganisasjonene, der man allerede har startet dette arbeidet, kommunene, med besøk ute, og også Kommunenes Sentralforbund, selvfølgelig, for å bringe dem inn i det arbeidet som vi allerede er i gang med i forhold til eldreomsorgen.

Det er også viktig at Stortinget er med i en samtale og diskusjon når vi gir oss med skippertak i eldreomsorgen og kommer over på mer jevne rotak, fordi vi hele tiden kommer til å ha eldre, og vi kommer hele tiden til å måtte sørge for at vi har en god og verdig eldreomsorg. Da er det slik at alle krefter må bidra. Men vi må også klare å ha en god diskusjon om hvordan vi kan legge jevne forutsetninger slik at kommunene kan planlegge innenfor det som går på penger og personell, og det å lage gode tjenester.

Gunn Olsen (A): Jeg tror det er veldig viktig å holde fast ved det som representanten Hanssen var inne på i sitt innlegg, at eldresatsinga som ble vedtatt i 1997, ikke har vært mislykket.

Mange kommuner har gjort en stor innsats for å innfri forventningene. De fortjener ros og ikke ris for det. Jeg tror ikke kommunene nå trenger bøter, de trenger penger. Det kan virke som vi har et felles politisk mål på Stortinget om at vi nå må gi rom for å bedre kvaliteten i eldreomsorgen, men det er ikke gitt at vi er like enige om hvordan vi skal nå målet.

Vi må nå for alvor fokusere på innhold og ikke bare på antall. Det er innhold som vil være kvalitetsstemplet på en god eldreomsorg. Jeg tror det er brei enighet i Stortinget om at en god eldreomsorg handler om verdivalg. Skal vi forhindre ensomhet og isolasjon, skal vi forhindre underernæring og sykkelighet, trenger vi tilstrekkelig med folk og kompetanse. Dette handler etter min oppfatning mye om å gi eldreomsorgen en annen status. Da vil det bli lettere å rekruttere fagpersoner og få mer medisinsk kompetanse inn i omsorgen.

Godt kvalitetsarbeid tar tid. Arbeiderpartiet er av den oppfatning at kommunene selv er de beste til å sørge for kvalitet, gitt at de får ressurser til det. Arbeiderpartiet

ønsker ikke å løse utfordringene ved å sette de gamle ut på anbud. Vi er av den oppfatning at konkurranseutsetting er svært vanskelig i forhold til omsorg. God omsorg og pleie handler i stor grad om tid, men det handler også om penger. Vi frykter at minstestandard i form av for lite folk blir resultatet av konkurranseutsetting. Det er ingen overbevisende gode resultater fra de forsøkene vi kjenner til, verken her i Oslo eller f.eks. i Danmark, der det nylig kom fram at den private bransjen på hjemmetjenester har priset seg for lavt til å kunne gå med overskudd. Prisene må opp med 30 pst. Dette overrasker ikke, sier Finn Heizelmann, direktør ved instituttet for serviceutvikling. Han sier videre: Det er vanskelig å spare på konkurranseutsetting av myke omsorgstjenester, fordi det er tiden hos borgeren som er avgjørende for service og kvalitet.

Dette tror Arbeiderpartiet er noe av kjernen i saken. Ryggraden i vår felles velferd er tjenester som utføres av offentlig ansatte. Her skal tyngdepunktet fortsatt ligge. Arbeiderpartiet er imot privatisering fordi det innebærer at det offentlige fraskriver seg ansvaret for at alle får et likt tilbud. For Arbeiderpartiet er det avgjørende at kommunene ikke organiserer seg bort fra styring og kontroll over velferden.

Bent Høie (H): Sosialministeren har i denne saken også vist at hun er minister for brukerne av tjenestene. Det er nødvendig med en kvalitetsreform i norsk eldreomsorg, og Regjeringen er i full gang med dette arbeidet. En kvalitetsreform vil gi både de eldre og kommunene et utgangspunkt for å vite hvilket nivå som skal forventes. Men man må likevel ha som utgangspunkt at eldreomsorgen i Norge er svært bra. De ansatte i eldreomsorgen gjør en fantastisk jobb for å gi brukeren en verdig alderdom. Dermed blir møtet med eldreomsorgen stort sett en positiv opplevelse både for brukerne og deres pårørende.

I forrige uke så vi hvordan eldre mennesker fra Stavanger og Bærum ble mottatt på sykehjemmet i Spania. Et langt og godt og varmt opphold venter dem der. Dette er et tilbud som en bare for noen få år siden så på som utopier, og som jeg tror de selv aldri hadde drømt om at de skulle få. Men det er også et bilde på de utfordringene vi står overfor. Eldre mennesker og deres pårørende vil ha større forventninger både til at tilbudet er der når behovet oppstår, og ikke minst til at en får fleksible og personlig tilrettelagte tilbud.

Jeg håper at Regjeringen i arbeidet med en egen stortingsmelding om kvalitet i eldreomsorgen vektlegger dette aspektet, noe jeg ikke er bekymret for, med tanke på ministerens sans for skreddersøm. Det er en sammenheng mellom kvalitet og økonomi. Men det er ikke den eneste sammenhengen. De undersøkelser som har vært gjort i kommuner, viser at sykehjem med like betingelser har ulike nivå for tilbudet. Da er det også et ledelsesspørsmål både på institusjonsnivå og på kommunenivå. Kvalitetsforskrifter vil tvinge kommunene til å innføre kvalitetssikringstiltak.

Tilsynsansvaret vil bli styrket. Det er positivt. Gjenom et konstruktivt tilsyn vil brukere og pårørende ved den enkelte institusjon og kommunene kunne føle seg

trygge på at kvalitetskravene blir fulgt opp. Den enkelte leder vil få konstruktive tilbakemeldinger for hvilke områder som er bra, og hvor det er mulig med forbedringer. I dette arbeidet er det viktig at tilsynet, og ikke minst tilbakemeldingen på tilsynsresultatene, foregår på en sånn måte at det skaper dialog og tillit mellom tilsynsmyndighetene og de som blir kontrollert. Vi har sett eksempler på det motsatte.

Jeg er i all hovedsak enig i interpellantens synspunkter på eldrereformen og oppfølgingen av denne. Jeg er derfor glad for at Arbeiderpartiet åpner for et bredt samarbeid, og det betyr at det ligger til rette for at vi både i oppfølgingen av eldresatsingen og i kvalitetsmeldingen kan videreføre den historiske og politiske enighet som ligger til grunn for eldrereformen.

John I. Alvheim (FrP): Jeg tror det er å ta for sterkt i når sosialministeren sier at de aller fleste norske kommuner har en god eldreomsorg. Det tror jeg ikke er riktig.

Det er flere forhold som vi må se på hvis vi skal få en verdig eldreomsorg, som vi alle er interessert i. Og jeg vil starte med det første, nemlig å endre holdninger til eldre og eldre syke mennesker.

Eldreboen er et negativt ladet begrep. Og når vi hører og leser om kommuner som beklager seg over at ressursene som brukes i eldreomsorgen, går ut over barn og ungdoms oppvekst, så påfører vi de eldre syke en skyldfølelse som ofte kvitteres med, også i media, at de ønsker å dø så fort som mulig fordi de ikke ønsker at deres barnebarn skal få en dårligere oppvekst på grunn av deres pengeforbruk. Og når vi nylig hørte fra sykepleierskolen i Stavanger at en stor del av studentene der sier at det ikke er kult nok å jobbe i eldreomsorgen fordi disse menneskene skal dø likevel, ja, da har vi kommet meget langt i retning av en negativ holdning til eldre mennesker som vil forplante seg og gi konsekvenser over det hele.

Punkt to som jeg tror vi må se på, er en statlig finansiering av eldreomsorgen fullt ut. Og inntil så skjer, må vi kunne gjøre det samme som vi gjør i barnehagene, nemlig la det kommunale tilskuddet og det statlige tilskuddet gå inn som en direkte overføring fra staten til kommunene, slik at kommunene har midler til å gjøre eldreomsorgen bedre. Får vi en full statlig finansiering, får vi også muligheter til valgfrihet for de eldre syke – de kan velge den institusjonen de ønsker å være på. Jeg håper vi kommer så langt om ikke så altfor lang tid, og denne Regjeringen burde tilrettelegge for en slik utvikling.

Det som er problemet i dag, og som det har vært snakket lite om, i hvert fall fra sosialministerens side, er bemanningen ved våre sykehjem i dag. Den er rett og slett for dårlig; den er ikke stort høyere enn den var på 1970-tallet, og aldersforskjellen mellom pasienter i dag og den gangen er bortimot 15–20 år, og vi får en sterkere og sterkere intensiv etterbehandling av pasientene etter at de er skrevet ut fra sykehus. Det mangler rett og slett hender i våre offentlige institusjoner. Dette sa sosialministeren svært lite om. Og jeg vil utfordre sosialministeren: Vil en i denne meldingen som kommer til Stortinget, også vur-

dere å fremme forslag om en minstebemanning ved våre offentlige sykehjem?

Og helt til slutt: Jeg er motstander av å begynne å bøtelegge kommunene. Det blir ikke noe mer penger av det – heller ikke omsorg. Et eldreomsorgsombud skulle jeg ønske at Stortinget nå ville vedta.

Sigbjørn Molvik (SV): Jeg vil først presisere at fra SVs side er det viktig at eldrereformen, som gjelder bygging av omsorgsboliger og sykehjem, blir videreført slik at kommunene oppnår den dekninga som Stortinget la til grunn. Vi mener at staten fortsatt må bidra økonomisk for å få dette til. Så jeg deler interpellantens synspunkter på dette området.

For å sikre at denne reformen ikke bare blir en boligreform, er det etter SVs oppfatning helt nødvendig å sørge for god kvalitet og anstendig standard på det tilbudet som gamle, syke og pleietrengende får, både i sykehjem, i omsorgsboliger og i hjemmebasert omsorg. Vi trenger med andre ord en kvalitetsreform.

Sosialministeren var i sitt innlegg inne på flere viktige tiltak som man ganske umiddelbart kan slutte seg til. Men jeg synes likevel at det er en klar mangel i det som Regjeringa legger fram, og det gjelder spørsmålet om bemanning. Alle de tiltakene som sosialministeren nevnte, er avhengige av at vi har et tilstrekkelig antall hender til å utføre de uhyre viktige samfunnsoppgavene som vi har i eldreomsorgen.

Vi vet at vi allerede i dag har mangel på folk i pleie- og omsorgssektoren. Og alt tyder på at denne situasjonen kan komme til å forverre seg. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at Norge i 2010 vil komme til å mangle 12 000 årsverk bare når det gjelder hjelpepleiere. Tallet i dag er på ca. 3 000.

Når det gjelder sykepleiere, viser en fersk spørreundersøkelse utført av Høgskolen i Telemark blant sykepleiestudenter at under 10 pst. av disse ønsker å arbeide i eldreomsorgen etter endt utdanning, slik at det også her kan komme til å bli prekært. Jeg frykter at vi her står overfor det jeg vil kalle en tikkende bombe, og at de medieopplagene vi har sett i de siste ukene om uverdige forhold i eldreomsorgen, om noen år kan komme til å bli flere – og kanskje verre.

Derfor er det helt nødvendig at Regjeringa og Stortinget vier rekrutteringskrisen i pleie- og omsorgssektoren mye større oppmerksomhet. Og for å snu denne negative utviklinga er det etter min oppfatning to viktige forutsetninger. Den ene forutsetninga er å heve lønnsnivået for disse yrkesgruppene, og den andre er en høyere grunnbemanning i eldre- og pleieomsorgen.

Disse kvalitetstiltakene har en pris, og det er det jeg etterlyser mest fra statsråden. Hvordan tenker Regjeringa å finansiere denne økte kvaliteten? Debatten her i salen nå har vist at Regjeringa har solid støtte i Stortinget dersom den ønsker å gi kommunene et økonomisk løft for å få denne kvalitetshevinga på plass.

Magne Aarøen (KrF): Eldrereforma har vore ei omfattande reform, som det har vore brei politisk semje om.

Det er investert over 30 milliardar kr i omsorgsbustader og sjukeheimsplassar. Likevel vert det meldt om at det framleis er trong for fleire plassar, og at dekninga i høve til behov ikkje har vorte betre. Noko må vere gjort på feil måte.

Samstundes som vi leiter etter årsaker til at resultatet ikkje har vorte som forventa, er det ei kjensgjerning at det har skjedd ei vesentleg standardheving, og at mange fleire har fått einarom. Ei melding som eg har fått frå Kommune-Noreg, er at det ved ombygging av institusjonar har vore vel mykje pirk om centimeter i staden for å sjå etter tenlege gode og praktiske løysingar. Regjeringa vil kome attende med eiga sak til Stortinget om fullføringa og avslutninga av eldrereforma. Då vil vi vonleg få svar på dette og fleire spørsmål som vi stiller.

Like viktig som den fysiske opprustinga vi snart skal fullføre, er drifta av og omsorga for pleie- og omsorgstrengande. Kvalitet i eldreomsorga er langt meir enn gode bygningar og moderne rom. Det er eit tilpassa omsorgsbehov, frå dei som treng at nokon kikkar innom ein gong i blant, til dei som i livets slutfase treng ei hand å halde i. Andre treng åndeleg hjelp og trøyst, kanskje i tilknytning til bøn. Ingen skal måtte oppleve at dette er vanskeleg å få til. Dette har med den absolutte respekten for menneske å gjere.

Livs- og familiesituasjonen til dei som bur i ein omsorgsbustad eller i ein sjukeheim, er ulik. Nokre får ofte besøk, andre aldri. Samarbeid med frivillige lag og organisasjonar vil vere viktige supplement til den pleie- og omsorgstenesta som kommunen har eit grunnansvar for.

For at kommunane skal makte drifta av eldrereforma ved sida av alle andre viktige oppgåver, må dei få tilført midlar som set dei i stand til å ta den omsorga for dei eldre som eg trur alle anstendige politikarar ynskjer.

Til slutt vil eg streke under at det er ein god del eldre som er i ein livs- og familiesituasjon som gjer at dei vert tekne vare på i heimen, sjølv om det er sjeldnare enn det var for ein del år sidan. Det offentlege bør aktivt bidra til at denne heimeomsorga kan fungere godt.

Lat meg heilt til slutt seie at i dag tidleg høyrde vi på NRK Radio ei bombe av ei nyheit. Vi høyrde representanten Bjarne Håkon Hanssen fortelje at no ville Arbeidarpartiet gå inn for å fullføre 25 pst.-dekninga. Men det gjekk eit stort fleirtal i Stortinget inn for allereie i fjor haust. Der var Kristeleg Folkeparti med og – så vidt eg hugsar – også Arbeidarpartiet. Så velkomen etter – når ein oppdagar kva ein har vore med på.

For å seie det slik: Resirkulerte nyheiter, gamalt nytt, kan vere godt nytt.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Hadde Arbeidarpartiet og Framstegspartiet i førre stortingsperiode vore meir opptekne av kvaliteten og innhaldet i eldreomsorga, hadde kommunane i dag vore komne lenger. Då hadde dei hatt større moglegheit til leiarutvikling og til fokusering på dei gode eksempla for å rekruttera fleire til dette feltet. Samordna tilsyn mellom sjukeheimar og omsorgstenesta elles og kvalitetsforskrifter som både dei eldre,

dei pårørande og dei tilsette kunne halda seg til, hadde då vore på plass.

St.meld. nr. 28 for 1999-2000 Omsorg 2000 inneheldt forslag på dette området. Meldinga låg eitt år i Stortinget – og låg seinare vel forvara hjå den arbeidarpertiregjeringa som Bjarne Håkon Hanssen var ein del av.

Senterpartiet meiner det er bra at sosialministeren no følgjer raskt opp eit arbeid der det dei to siste åra dessverre har skjedd altfor lite.

Interpellanten er oppteken av å oppretta tilliten til kommunane gjennom ein styrkt kommuneøkonomi og ei verdig avslutning av eldreplanen.

Til det fyrste: Ein tredel av kommunane melder om kutt i omsorg, skule og kultur no i 2002. Midlar må tilførast. Men då må òg John I. Alvheim stilla opp. Kor er han i kampen for å sikra kommunane ein betre økonomi?

Til det andre: Når Arbeidarpartiet no einsidig set fokus på ei norm om heildøgns pleie og omsorg til 25 pst. av dei eldre over 80 år, må eg minna om følgjande: Eldreplanen frå 1997 la òg til grunn einarom, utbetring av gamle bygningar og tilbod til andre omsorgstrengande enn dei over 80 år. Det er på den bakgrunnen kommunane har lagt sine planar. Det har dei gjort i samråd med fylkesmann, fylkeslege og husbank. Senterpartiet sitt syn er at dei kommunane som har planlagt i samråd med statlege instansar – fleire av dei har til og med av den grunn endra sine planar undervegs – har meldt sitt behov før 1. oktober. Er det snakk om å oppretta tillit, må alle desse kommunane vera sikra tilskot. Vi opplever det som eit forsøk frå Arbeidarpartiet si side på å unndra seg ansvar når dei no vel å sjå vekk frå føresetnader som dei sjølve la inn i St.meld. nr. 50 for 1996-97.

Senterpartiet vil heilt klårt forlengja eldreplanen. Vi vil styrkja kommuneøkonomien, vi avviser bøter, og vi etterlyser ein offensiv politikk frå Regjeringa si side for å rekruttera arbeidskraft. Når kjem det ein rekrutteringsplan som set søkjelys både på utdanning og på verkemiddel for å rekruttera fleire – og her høyrer løn heilt klårt med?

Per Sandberg (FrP): Det er brukt 30 milliarder kr i et forsøk på å få orden på eldreomsorgen. Nå skal det sies at mange kommuner har gjort jobben sin. Men det er dessverre slik at i mange kommuner er det fortsatt de samme vilkårene for de eldre som det var før vi bevilget de 30 milliardene. Det er jo det som er det grunnleggende problemet. Og da må en stille spørsmålet: Hvorfor er det så store forskjeller rundt omkring i landet når det gjelder eldreomsorgen? Det er min ærbødige påstand at det selvfølgelig går på finansiering.

Det virker på meg som om Senterpartiet og representanten Kleppa er mye mer opptatt av et kommunalt byråkrati enn av eldreomsorg. For det kan da ikke være noe til hinder for å få til en statlig finansiering som sørger for at pengene er garantert å nå eldreomsorgen, hvis det er det alle har som mål.

Jeg blir noe provosert når det fortsatt er representanter på Stortinget som bruker uttrykket «bestemor ut på anbud». Det var vel representanten Gunn Olsen som kriti-

serte dette med konkurranseutsetting og viste til Danmark hvor det ikke var noen gode eksempler.

Lederen i kommunalkomiteen og jeg var på komiteereise denne uken til Sarpsborg. De har konkurranseutsatt sitt sykehjem, med det resultat at de først og fremst har spart penger. Men de har også hatt en brukerundersøkelse som viser at brukerne er meget godt fornøyd, de foresatte er meget godt fornøyd, og de ansatte er meget godt fornøyd. Og det merkelige oppi dette er at da Sarpsborg utlyste ledige stillinger, var det 80 søkere til 20 stillinger. Og der er det altså privat drift. Nå kan det sies at det er så som så med svenske drivere, men poenget er at alle sammen er fornøyd.

Hvorfor kan det ikke være mulig også i Norge å se på alternative løsninger for å drive en god eldreomsorg? Det er det jeg spør om.

Nå finnes det mange norske interesser som bygger omsorgs-, rehabiliterings- og sykehjemsboliger i Spania. Jeg hadde et eksempel på mitt bord for en uke siden. Norske interesser bygger 400 rehabiliteringsplasser og 40 sykehjems plasser, med norske ansatte. De har ikke noe problem med å fylle plassene hvis Stortinget åpner for alternativ finansiering, slik at de eldre og syke kan ta i bruk denne typen omsorg. Men her er det en stopp, rett og slett fordi stortingsflertallet er mer opptatt av å føre pengene som skal benyttes til dette, inn i et kommunalt byråkrati. Der forsvinner altså midlene som skal brukes til eldreomsorgen.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg er ikke sikker på om kvaliteten i eldreomsorgen blir så mye bedre gjennom denne debatten i dag, når vi fortsatt står i skyttergravene og bruker ord som «kommunalt byråkrati» som skjellsord og «privatisering» som trylleformel. Jeg tror vi må få inn noe etisk i sammenheng med dette, og det la Bondevik I-regjeringen opp til gjennom Omsorg 2000. Da ble det fra enkelte hold snakket om at det var et ordgyteri i selvfølgeligheter. Men jeg tror faktisk at det er behov for å gå gjennom de ordene og de begrepene og gjøre dem til noe konkret, og materialisere dem bl.a. gjennom økonomiske bevilgninger, slik at vi får muligheter til å utføre det som vi framfører i litt svulstige talemåter.

Det er ikke så mange nyheter i forbindelse med eldreomsorgen i dag, slik som det ble meldt om i media i morges. Målet om 25 pst. dekning for befolkningen over 80 år har ligget der lenge. Også dette med kvalitetsforskrifter kunne vi ha hatt for lenge siden hvis Regjeringen hadde fulgt opp Omsorg 2000 og satt ut i livet forskriftsarbeidet, og også kommet tilbake med lover hvis det var nødvendig.

I likhet med representanten Gunn Olsen tror jeg ikke det er bøter, sanksjoner og lovpålegg kommunene trenger nå, men ressurser – ressurser i form av økonomi og personell.

Jeg har lyst til å rette søkelyset mot en litt annen sektor enn det som har vært hovedtemaet her i dag, og det er det medisinskfaglige innholdet i eldreomsorgen. Jeg tror nemlig at flere sykepleiere ville søke seg til eldreomsorgen hvis det medisinskfaglige området hadde fått høyere

status. Og da tror jeg heller ikke at sosialministeren er inne på det riktige, når hun snakker om at det skal bli nye forskrifter for ferdigbehandlede pasienter. Vi handler med eldre mennesker mellom ansvarsnivåer – nesten som det er pakkepost. Og det er feil, sosialminister. Det må bli slik at vi har et større etisk ansvar på alle nivåer og en større følelse for hva dette skal være.

Det er for dårlig legedekning på sykehjemmene. Det er for dårlig medisinsk-faglig tilbud på sykehusene. Eldre har ofte sammensatte og til dels kompliserte diagnoser, og så blir de behandlet for det lårbensbruddet de kommer dit for, eller for noe som kanskje bare er en bivirkning i en samlet diagnose. Dette må vi få opp. Da vil det også kanskje være slik at sykepleiestudentene sier at dette er ikke bare mennesker som skal dø, dette er mennesker som trenger en verdig omsorg, pleie og behandling til livsdagen er slutt. Det er dette vi legger altfor liten vekt på i diskusjonen om eldreomsorg og -behandling.

Jeg kan heller ikke skjønne at det er valgfriheten som er det store. Valgfriheten gir i hvert fall ikke likhet. Hvor stor valgfrihet har de over 80 år i min kommune til å velge seg sykehjem og samtidig være i nærheten av sin familie og sine pårørende? Hvor stor valgfrihet har man i et område som her i Oslo når man plutselig faller sammen og blir hundre prosent pleietrengende og man ikke har tenkt på å velge før man har blitt hundre prosent pleietrengende? Da må vedkommende inn på et akutttilbud. Jeg tror at det er best ivare tatt ved at vi har en offentlig omsorg som skal gi dekning for alle.

Asmund Kristoffersen (A): Først må jeg si at det var et litt merkelig innlegg representanten Meltveit Kleppa holdt. Hun sa at Arbeiderpartiet satte ensidig fokus på 25 pst. dekning. Vi satte fokus på det, men også på mye annet. Arbeiderpartiet ønsker å unndra seg ansvar, sa Magnhild Meltveit Kleppa. Nei, vi valgte en litt smertefull vei i 1997. Vi valgte å bruke 29 milliarder kr på å øke tjenestetilbudet og bedre eldreomsorgen. Jeg vet at dette ikke var helt uproblematisk, for det var andre på banen som hadde andre prioriteringer, uten at jeg går inn på det her og nå. Vi valgte altså tjenester foran kontantutbetalinger. Det lå i bunnen. Vi tok ansvaret for og initiativet til den handlingsplanen som vi nå i dag diskuterer og kanskje kan videreføre for å nå målet om en verdig omsorg. Det var arbeiderpartiregjeringens initiativ i 1997, og det er vi stolt av.

Problemet er ikke at vi fikk bygd for mange omsorgsboliger, for det har gitt veldig mange eldre en bedre og mer verdig omsorg. Men vi har også en større ambisjon. Som Bjarne Håkon Hanssen nevnte i sitt innlegg, ønsker vi å signalisere at vi går videre når det gjelder utbygging av eldreomsorgen på en kvalitetsmessig god måte. Vi vil ha flere sykehjems plasser, når det nå dokumenteres at det er behovet, og det er det kommunene som best kan fortelle oss. Derfor er det viktig på hvilken måte Regjeringen samhandler med kommunene.

Vi signaliserer altså en videreføring av en reform som er nødvendig for de eldre. Alle kommunene må få en mu-

lighet. Det spesielle – for dem som ikke har oppfattet det – med det som er sagt i dag, er at de kommunene som i dag ikke er i mål, må få en mulighet til å gå videre. Den framtidige modellen må ta høyde for at mange kommuner faktisk ikke har gjort den jobben som Stortinget utfordret dem på. Derfor signaliserer vi i dag at det i den framtidige finansieringen av eldreomsorgen må være slik at de eldre over hele Norge får et verdig tilbud. Derfor ønsker vi å legge i bunnen en forutsetning om at kommunene går videre til en er i mål.

Dessuten må vi, når det gjelder den såkalte eldreølgen – et ord som jeg ikke liker å bruke – ta høyde for at mange kommuner i dag faktisk ikke har nådd toppen, slik at den framtidige finansieringen må garantere at også disse kommunene faktisk er i stand til å gi et tilbud på tjenester som de andre kommunene nå allerede har.

Bjarne Håkon Hanssen (A): La meg først få takke for alle gode innlegg!

Jeg oppfatter debatten å inneholde to kjernepunkt.

Det første er framtidig utbygging, særlig i forhold til sykehjemsplasser. Mitt og Arbeiderpartiets poeng er at en rekke kommuner i dag har en betydelig underutbygging av antall sykehjemsplasser i forhold til en norm på 25 pst. av dem over 80 år. Det vi går ut og sier, er at de kommunene som i dag, eller om noen år, klart vil ligge under denne normen, fortsatt må få spesielle statlige økonomiske virkemidler for å nå denne normen, på linje med det andre kommuner har fått og allerede har bygd ut for. Hvis det er slik at sosialministeren nå kan bekrefte at Regjeringen går inn for det, er jo det gledelig. Jeg forstår representanten Magne Aarøen dit hen at det er en selvfølge at Regjeringen går inn for det, og da kan sikkert sosialministeren bekrefte det. I så fall er det en god nyhet å ta med fra denne debatten. Slik jeg oppfatter Stortinget, er det et klart flertall for å videreføre en slik spesiell finansieringsordning overfor kommunene.

Det andre kjernepunktet, som statsråden var lite inne på i sitt innlegg, er spørsmålet om bemanning, og det å legge et finansieringsgrunnlag for at kommunene skal kunne øke bemanningen. Både representanten Alvheim, representanten Molvik og undertegnede har vært krysstallklare med hensyn til at stortingsmeldingen må skissere et opplegg for hvordan vi kan øke bemanningen i eldreomsorgen i Kommune-Norge. Derfor er det også slik at skal Regjeringen få til et bredt samarbeid i Stortinget om eldreomsorgen når stortingsmeldingen kommer, må meldingen inneholde en klar strategi for økt bemanning, og den må i så måte ta høyde for hvordan det skal finansieres.

Jeg har dessuten avslutningsvis lyst til å si at representanten Molvik sa mange kloke ting om rekruttering som jeg vil slutte meg til. Vi går en spennende vår i møte i forhold til eldreomsorgen våren 2002. Våren 1997 la vi grunnlaget for en eldresatsing som har gitt en del viktige resultater. Nå er det viktig at vi bruker våren 2002 til å fullføre et svært viktig byggverk.

Statsråd Ingjerd Schou: Stortinget får snart en stortingsmelding om fullføring av eldreplanen. Den vil bl.a. skissere: Hvor startet vi, hva har vi fått, og hva gjenstår? Og der kommer det en viktig diskusjon: Hvordan går vi videre?

Så er det viktig for meg å si at eldreomsorgen skal måles på tilbudet til de svakeste og mest pleietrengende pasientene. Vi ser ofte eksempler på at eldre mennesker ikke mottar tjenester som ivaretar deres behov for pleie og omsorg, og at de ikke blir møtt med verdighet og respekt. Det er behov for en kvalitetsreform i eldreomsorgen, og jeg vil, som nevnt, til neste år komme tilbake til Stortinget med den med en bred gjennomgang både av målene og av tiltakene. Hovedmålet later det til at denne forsamlingen er enig om: Eldreomsorgen skal være god, og den skal være preget av verdighet. Så har man ulike syn på virkemidlene. Jeg har fått mange synspunkter. Jeg tar dem med meg i det videre arbeidet.

Jeg vil kommentere noen av de signalene som har vært gitt, og først si at Stortinget faktisk forrige vår bad om å få en felles forskrift som ivaretok både det som gjaldt sykehjem, og det som gjaldt hjemmetjenesten i forhold til omsorgsboliger. Det arbeider vi da også med. Det har også vært signaler som går på finansieringsordninger og rettighetsdeler. Som en del av det arbeidet vi holder på med, signaliserte jeg i mitt hovedinnlegg at vi også vil gjennomgå dagens regelverk når det gjelder både finansierings- og brukerbetalingsordninger.

Når det gjelder bemanning, er det viktig å si – med forbehold om at jeg nå husker rett – at det er lagt inn 12 000 nye årsverk i eldreplanen fra 1997 til i dag. Bemanningen har økt fra 43 til 45 ansatte pr. 100 eldre over 80 år, så her har det vært en styrking. Det betyr ikke at vi er ferdige. Dette vil være en del av gjennomgangen i den saken vi kommer til Stortinget med nå i vår i forhold til eldreplanen.

Når det er spørsmål om minstenormer, tror jeg det er viktig å si at det må være de eldres behov som er utgangspunktet for bemanningen. Jeg er redd for at en fast bemanningsnorm også kan bli en minstestandard, og at det ikke er de eldres behov som i utgangspunktet danner grunnlaget for bemanningen. Men her ser jeg at det er ulike synspunkter i salen, og jeg tar også med meg dette i det videre arbeidet.

Det har også kommet spørsmål i forhold til det som går på utdannings- og rekrutteringsplan. Den er under arbeid. Den er sammensatt av mange tiltak. Man har holdt på en del år. Det kreves stadig forbedringer, fordi det er en kjempestor utfordring.

Til slutt har jeg bare lyst til å si: Ja, jeg tror at det medisinske tilbudet på sykehjem kan bli atskillig bedre. Det ligger også en mulighet i fastlegeordningen til at kommunene kan tilplikte syv timer pr. uke til bruk i offentlig tjeneste, og da på sykehjem.

Presidenten: Da er Stortinget ferdig med behandlingen av sak nr. 3.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten**: Da er vi klare til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Inge Ryan på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet oversendt fra Odelstingets møte 8. mars 2002:

«Stortinget ber Regjeringen om å foreslå en ordning utenfor jordbruksavtalen som innebærer at eventuelle merkostnader for bonden i forbindelse med inngrep som veterinær foretar under overgangsperioder, skal dekkes av statskassen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ble med 64 mot 25 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 11.25.57)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Det votes over forslag oversendt fra Odelstingets møte 19. mars 2002:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere å øke tilretteleggingstilskuddet utover de foreslåtte 250 kroner slik at tilskuddet blir mer i samsvar med de reelle kostnadene en slik tilrettelegging medfører for den enkelte arbeidsgiver.»

Beate Heieren Hundhammer – til stemmeforklaring.

Beate Heieren Hundhammer (H): Med bakgrunn i sosialministerens redegjørelse under debatten i Odelstinget om denne saken kom det fram at departementet nå vurderer denne saken, og at sosialministeren raskt vil komme tilbake med en avklaring til Stortinget.

På denne bakgrunn anbefaler jeg regjeringspartienes grupper å stemme for forslaget.

Presidenten: Harald T. Nesvik – til stemmeforklaring.

Harald T. Nesvik (FrP): Dette er et forslag som ble fremmet i Odelstinget av alle partier unntatt regjeringspartiene, så jeg vil selvfølgelig anbefale Fremskrittspartiets gruppe å stemme for.

Presidenten: Da kan det ikke behøves flere anbefalinger – presidenten har oppfattet situasjonen slik at man kan risikere at det er enstemmighet bak dette forslag! Vi kan da foreta en meget forenklet form for votering.

V o t e r i n g :

Forslaget bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det foreligger ikke noe voteringstema i sak nr. 3.

S a k n r . 4

Referat

1. (222) Forslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Vaksdal, Øyvind Korsberg, Kenneth Svendsen og Øystein Hedstrøm om endringer i hjemfallsordningen slik at kraftverk i privat eie, og kraftverk i offentlig eie likestilles m.h.t konsesjonstid, og at verkene blir solgt til høystbydende etter at konsesjonstiden er utløpt (Dokument nr. 8:98 (2001-2002))
2. (223) Forslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Vaggen Malvik, Kjetil Bjørklund og Bjørn Jacobsen om bedre indikatorer for energiforbruk i kommunene (Dokument nr. 8:101 (2001-2002))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (224) Forslag fra stortingsrepresentantene Olav Gunnar Ballo, Magnhild Meltveit Kleppa, Ågot Valle og Odd Roger Enoksen om en bevilgning til bygging av Kautokeino anno 1852 (Dokument nr. 8:102 (2001-2002))
Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
4. (225) Forslag fra stortingsrepresentant Gjermund Hagesæter om endring av reglene for beskatning ved overgang til sameie til enmannsforetak slik at ikke kjøper lenger blir beskattet for salg som ikke reelt er foretatt (Dokument nr. 8:99 (2001-2002))
5. (226) Forslag fra stortingsrepresentantene Morten Lund, Odd Roger Enoksen, Synnøve Konglevoll, Torny Pedersen, Hallgeir H. Langeland, Olav Gunnar Ballo, Per Erik Monsen og Kenneth Svendsen om at energi levert fra alternative energikilder som fjernvarme, biobrensel og varmepumper i merverdiavgiftsloven likebehandles med elektrisk kraft for å unngå konkurransevridding i Finnmark, Troms og Nordland (Dokument nr. 8:100 (2001-2002))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes finanskomiteen.
6. (227) Forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Djupedal, Åsa Elvik, Rolf Reikvam og Ingvild Vaggen Malvik om innføring av Teknologivtalene (Dokument nr. 8:103 (2001-2002))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
7. (228) Årsmelding for 2001 fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) (Dokument nr. 16 (2001-2002))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
8. (229) Forslag fra stortingsrepresentantene Øystein Hedstrøm, Ulf Erik Knudsen og Lodve Solholm om avskaffelse av boplikt for helårsboliger (Dokument nr. 8:97 (2001-2002))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
9. (230) Forslag fra stortingsrepresentantene Kenneth Svendsen, Ulf Erik Knudsen, Per Erik Monsen og Gjermund Hagesæter om fritak for ideelle organisasjoner fra å betale konsesjonsavgift for bruk av sambandsutstyr som er nødvendig for å kunne utføre ak-

sjoner som har til hensikt å redde liv og helse (Dokument nr. 8:104 (2001-2002))

Enst.: Sendes samferdselskomiteen.

10. (231) Ringerike kommune sender skriv datert 14. mars 2002 med uttalelse fra kommunestyret om ny regioninndeling for Østlandet

11. (232) Volda kommune sender skriv datert 8. mars 2002 med uttalelse fra kommunestyret om at Stortinget bevilger midler til kommunale næringsfond for 2002

Enst.: Nr. 10 og 11 vedlegges protokollen.

Møtet hevet kl. 11.30.
